

Programové prohlášení vlády

8. 7. 1946

Slavné ústavodárné Národní shromáždění!

Vláda, jmenovaná presidentem republiky dne 2. července 1946 a předstupující dnes, 8. července 1946, před ústavodárné Národní shromáždění a před lid se svým programem, je třetí vládou od osvobození republiky z nacistického jařma. Jako první dvě domácí vlády je i ona vládou Národní fronty Čechů a Slováků, t. j. vládou všech pracujících složek našich národů: dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. Vyšla ze všeobecných, tajných, rovných a přímých voleb do ústavodárného Národního shromáždění dne 26. května 1946 a je, zejména i s hlediska zásady poměrného zastoupení, skutečným výrazem smýšlení a vůle našeho lidu, podobně jako tomu jest u samého ústavodárného Národního shromáždění, které se dne 18. června 1946 ustavilo a dne 19. června 1946 manifestačním způsobem zvolilo presidentem republiky Dr. Edvarda Beneše.

Volbou ústavodárného Národního shromáždění se začíná nové období našeho národního a státního života v osvobozené vlasti: období ústavně-právního zakotvení výsledků našeho národně-osvobozenického boje proti cizáckým vetřelcům, jakož i výsledků tvořivé a budovatelské práce našeho lidu v prvním roce po osvobození. Zároveň pak je to období dalšího, ještě více vystupňovaného úsilí o výstavbu republiky v duchu košického vládního programu. Pro první účel připraví vláda pro ústavodárné Národní shromáždění návrh nové ústavy, pro druhý účel dvouletý plán hospodářské obnovy a výstavby republiky a předloží je ústavodárnému Národnímu shromáždění k posouzení a schválení.

Ústavodárné Národní shromáždění bude tedy mít dvojí poslání: Předně poslání ústavodárné, to jest úkol dáti republice novou ústavu; za druhé poslání zákonodárné, to jest úkol dávat republice jiné nové zákony, zejména zákony nezbytné pro další budovatelskou práci.

Důvěra, kterou lid volbami věnoval ústavodárnému Národnímu shromáždění a vládě, zavazuje. Vláda prohlašuje, že při své odpovědné činnosti bude těsně spolupracovati s ústavodárným Národním shromážděním pro blaho národa a republiky.

Při tom vláda, dbajíc potřebné rychlosti práce zákonodárné, připraví a předloží všechny osnovy zákonů Národnímu shromáždění včas, aby bylo možno je přesně a odborně projednati.

I. O některých zásadách nové ústavy

Vláda považuje za svoji povinnost navrhnouti ústavodárnému Národnímu shromáždění takovou novou ústavu, která zaručí, že lid bude vskutku zdrojem veškeré moci. Proto nová ústava, navazujíc na demokratické zásady ústavy dosavadní, musí vycházeti především z výsledků boje proti okupantům, jehož hlavní tíži nese náš lid, jakož i z poměrů, jak se vyvíjely při dosavadní výstavbě osvobozené republiky, kdy lid byl a je hlavním nositelem státotvorné a budovatelské práce.

Zejména je nutno ústavně zaručiti lidový, skutečně demokratický ráz naší veřejné správy na podkladě národních výborů. To znamená, že zvláště zásada všeobecných, přímých, rovných a tajných voleb s poměrným zastoupením do všech zastupitelských sborů bude ústavně

zajištěna. Policejně byrokratický systém státní správy musí z našeho veřejného života zmizeti navždy.

Ústavní zakotvení soustavy národních výborů musí býti provázeno přebudováním, decentralisací, modernisací, zjednodušením a zhospodárněním celé naší veřejné správy - ministerstvy a jinými ústředními úřady počínajíc a místními národními výbory končíc. Vláda se vyslovuje pro rozšíření a přesné vymezení pravomoci národních výborů všech stupňů tak, aby národní výbory v mezích platného právního řádu mohly ve své pravomoci řešiti včas a účelně věcné i osobní otázky, pokud se nedotýkají zájmů vyšších celků a nejsou jim vyhrazeny. Úřady - a to od úřadů místních národních výborů až po úřady ministerské - musí být spravovány tak, aby obyvatelstvo v praxi vidělo a cítilo, že lid tu není pro úřady, nýbrž úřady pro lid.

Dále je nutno ústavně zakotviti velké dílo dekretů o znárodnění peněžnictví, bání a hutí, přírodního bohatství, zdrojů energie a velkého i klíčového průmyslu. Nová ústava musí zmařiti naděje všech, kdož stále ještě doufají v navrácení znárodněného hospodářství hrstce velkokapitalistů. Na druhé straně se však ústavní ochrany dostane soukromému podnikání drobnému a střednímu, zejména pak má být ústavně zabezpečen poctivě nabytý majetek našich zemědělců, živnostníků, obchodníků a všech ostatních fysických i právnických osob.

Nová ústava vysloví zásadu, že všem občanům přísluší právo na práci, právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci, právo na vzdělání, právo na odpočinek a na zaopatření v případě nezpůsobilosti k práci. Těmto občanským právům musí odpovídati povinnost všech občanů republiky přispívati svou prací k blahobytu celku.

Nová ústava jasně vyjádří, že naše republika je národní stát Čechů a Slováků. Odsun Němců a Maďarů a počestění a poslovenštění našeho pohraničí bude korunováno ústavní zárukou, že napříště bude o věcech veřejných a státních rozhodovati jen český a slovenský národ, občanská práva příslušníků jiných slovanských národů budou respektována.

Je samozřejmé, že součástí nové ústavy bude nová úprava poměru mezi Čechy a Slováky. Budeme při tom vycházeti z košického vládního programu a bráti v úvahu zkušenosti, nabyté při jeho provádění. Rozhodně musí nová ústava uznávati národní svébytnost Slováků, vyjádřenou nyní jejich zvláštními normotvornými a výkonnými orgány, Slovenskou národní radou a sborem pověřenců, a musí slovenskému národu v praxi zajistiti rovnoprávnost s národem českým, aniž se tím poruší státní jednota Československé republiky; naopak, tato jednota musí býti ještě více upevněna. To m. j. znamená, že tak jako vláda bude všude potírat nepřítele republiky a rozvratníky, nebude také trpěti, aby separatistické, tiso-vojsko-tukovské, protičeské, protisovětské a fašistické živly - i kdyby pronikly kamkoliv - mohly zneužívat demokratických a národních svobod k rozvrácení republiky a k přípravě nového 14. března 1939.

Nová ústava konečně zaručí plnou rovnoprávnost žen, svobody osobní a občanské - svobodu náboženského vyznání, svobodu tiskovou, svobodu projevu, shromažďovací a spolčovací, svobodu vědeckého bádání a svobodu uměleckého projevu, jakož i všechny ostatní osobní a politické svobody, zaručené dosavadní ústavou. Soudnictví bude vykonáváno nezávislými soudy.

II. O některých otázkách dvouletého plánu

Vláda vychází z přesvědčení, že zdrojem trvalého blaha národa a republiky je především práce. Nový, lidový, skutečně demokratický režim, který byl v osvobozené republice nastolen, podnítl velké pracovní úsilí širokých vrstev našeho lidu v městech i na venkově, a díky tomu se nám v prvním budovatelském roce podařilo vyhnouti se sociálním otřesům a překonati bezprostřední obtíže, způsobené okupací a válkou. Na tomto kladě můžeme vypracovati dvouletý plán obnovy a výstavby republiky pro léta 1947 až 1948. Stěžejní myšlenkou dvouletého plánu je zvýšiti výrobu investičních i spotřebních statků nad úroveň předválečnou a tak dosíci úměrného zvýšení životní úrovně našeho lidu.

Průmyslová výroba

má ke konci roku 1948 překročiti úhrnnou předválečnou úroveň o 10 % přes to, že odsunem Němců a Maďarů ubude našemu průmyslu značný počet pracovních sil.

K provedení dvouletého plánu v průmyslu bude nutno soustřediti hlavní úsilí především na ona průmyslová odvětví, která mají rozhodující význam a jejichž zpomalený vývoj by brzdil vývoj celkový. Jsou to: v oboru báňském - těžba uhlí, železné rudy a nafty, v oboru hutním - výroba surového železa a ocele, v oboru energetickém - výroba elektrické energie a plynu, v oboru kovodělném - výroba železničních nákladních vagonů a lokomotiv, traktorů, nákladních aut, hospodářských strojů, stavebních strojů, obráběcích strojů a zařízení pro mechanizaci těžby dříví, v oboru chemie - výroba pohonných látek a umělých hnojiv a hmot, v průmyslu spotřebním pak výroba textilií, obuvi a pneumatik.

Vycházíme-li z daného stavu a vezmeme-li v úvahu možnosti dalšího rozvoje výroby, můžeme předpokládat, že do konce r. 1948 dosáhneme této roční výroby:

v oboru báňském: u kamenného uhlí 16,7 milionu tun, čímž zvýšíme nynější těžbu o 17 %, takže se vyrovná nejvyšší předválečné těžbě z r. 1937; u hnědého uhlí 23,9 milionu tun, čímž zvýšíme nynější těžbu o 21 % a překročíme těžbu z r. 1937 o 33 %.

V oboru hutním: u surového železa 1,4 milionu tun, čímž překročíme nynější výrobu o 36 %, avšak nedosáhneme ještě nejvyšší výroby předválečné. U oceli 2,2 milionu tun, čímž překročíme nynější výrobu o 38 % a téměř dosáhneme nejvyšší předválečné úrovně.

V oboru energetickém: výroba elektrického proudu vzroste na 7.400 milionů kWh, to jest o 35 % proti nynějšímu stavu a o 75 % proti stavu předválečnému.

V oboru kovodělném: výroba železničních nákladních vagonů stoupne na 15.000 kusů, to jest o 150 % proti nynějšímu stavu a proti 1.400 vozům v r. 1937. Výroba lokomotiv se zvýší na 290 kusů, t. j. o 100 proti nynějšímu stavu a proti 70 kusům r. 1937. Výroba traktorů dosáhne 9.000 kusů, zvýší se tedy o 550 % proti nynějšímu stavu a proti 600 kusům r. 1937. Výroba nákladních aut se zvýší na 10.600 kusů, t. j. o 370 % proti nynější výrobě a proti 3.300 kusům r. 1937. Výroba hospodářských strojů bude zvýšena o 83 % proti nynějšímu stavu a dosáhne celkové hodnoty 1.100 milionů Kčs.

V oboru chemie: výroba domácích pohonných látek bude stupňována podle potřeb státu a hospodářské účelnosti. Stoupne o 69 % proti nynějšímu stavu a bude se rovnati celé předválečné spotřebě, zatím co před válkou této výroby u nás vůbec nebylo. Výroba umělých hnojiv má dosáhnouti u fosfátových hnojiv 400.000 tun a u dusíkatých hnojiv 300.000 tun.

Ve spotřebním průmyslu: výroba v textilu a výroba obuvi má být stupňována co možno tak, aby bylo dosaženo výroby odpovídající výši předválečné spotřeby, a vývoz textilií, konfekce a obuvi má být zvýšen tak, aby se hodnotou tohoto vývozu kryl náklad na dovoz potřebných surovin.

Zemědělská výroba

bude zvýšena tak, aby ke konci roku 1948 dosáhla úrovně předválečné a aby tak bylo možno kryti z domácích zdrojů větší část zvýšené potřeby potravin.

Hlavní slabina naší výživy je dosud nedostatek tuků a masa. Je proto nutno věnovati pozornost především zvýšení a zlepšení stavu našeho domácího zvířectva, jakož i zvýšení osevu a stupňování výnosu píce a olejnatých plodin. Musíme se snažit, aby do konce roku 1948 byla proti nynějšímu stavu zvýšena výroba hovězího masa o 35 %, vepřového masa o 100 %, vepřového sádla o 100 %, másla o 10 %, mléka o 75 % a vajec o 50 procent. Předpokladem pro zvýšenou živočišnou výrobu je pak pronikavé zvýšení dnešního hektarového výnosu všech druhů rostlinné výroby.

Hlavní předpoklad pro zvýšení živočišné i rostlinné výroby je mechanisace a elektrifikace zemědělství, aby se tak nahradil úbytek pracovních sil. Už ta skutečnost, že pouze v českých zemích je nově k dispozici českým zemědělcům na 1,300.000 ha zemědělské půdy, obdělávané dříve Němci, a okolnost, že na této půdě se zřizuje přes 100.000 nových českých selských usedlostí, ukazuje, že k obdělávání celé rozlohy naší zemědělské půdy potřebujeme většího počtu pracovních sil.

Proto bude úkolem dvouletého plánu v zemědělství zříditi ve všech okresech okresní strojní stanice a vybaviti je nejnutnějším počtem traktorů a velkých hospodářských strojů. Stejně tak bude nutno rozšířiti síť místních a obvodních zemědělských strojních družstev a doplniti jejich inventář hodnotnými hospodářskými stroji, jako samovazači, vyoravadly řepy s odkrajováním hlav, vyoravadly brambor se zachycováním vyoraných brambor, mlátičkami s řezačkou a výfuky, rozmetadly chlévské mrvy, nakládacími stroji na seno, sázecími stroji na zeleninu, sázecími stroji na brambory, vylušťovači jetelin, půdními frézami, cirkulárkami, přenosnými dojicími stroji, líhněmi, elektrickými kvočnami, pařícími kolonami, pračkami na prádlo a ždímačkami.

Pro jednotlivá zemědělská hospodářství budou dány na trh malé hospodářské stroje, zejména: sázecí stroje na brambory, řezačky, přenosné elektromotory, žací stroje travní a obilní, pohrabovací a obracecí stroje na seno, dojící stroje menšího typu, zařízení na skládání sena a slámy, jízdní kola a pneumatiky.

V oblasti elektrifikace venkova bude úkolem dvouletého plánu připojiti na elektrovodnou síť co největší počet venkovských obcí, zejména na Slovensku, kde dosud ani polovina obyvatelstva ne užívá elektrického proudu. Vláda je si ovšem vědoma, že ani provedením těchto opatření nebude se moci zcela uhradit úbytek pracovních sil, a proto bude hledati nové způsoby, jak zaopatřiti našemu zemědělství potřebné stále spolupracovníky.

Aby mohlo být řádně využito traktorů a strojů a aby se jednotlivým hospodářům usnadnily polní práce, bude vláda podporovat dobrovolné scelování půdy a navrhne nový zákon, jímž by scelování pozemků bylo zjednodušeno, zlevněno a zdemokratisováno. Tím se rovněž uvolní kvalifikované pracovní síly pro osídlení hlavně v pohraničí. V pohraničních obcích s

převážnou většinou nových nabyvatelů půdy budou scelování a arondace povinné, aby se už předem zabránilo roztržení jednotlivých usedlostí na množství trpasličích parcel. Při tom se také zajistí náležitá výměra půdy pro budoucí stavební rozvoj měst a obcí, jakož i pro průmyslové plánování.

Pokud jde o otázku půdy ve vnitrozemí, považuje vláda za nutné předně urychleně zakončiti konfiskaci půdy zrádců a kolaborantů podle košického vládního programu a podle dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb., nařízení Slovenské národní rady č. 104/145 Sb. n. SNR a příslušných pozměňujících norem. Za druhé bude třeba provésti revisi všech případů, kdy při prvé pozemkové reformě zabraná půda byla propuštěna ze záboru, ač podle zákona do záboru patřila. Za třetí hodlá vláda také přikročiti k revisi přidělového řízení při t. zv. zbytkových statcích. Takto získanou zemědělskou půdu zamýšlí vláda jednak přiděliti drobným přidělcům z řad rolníků, domkářů a bezzemků, jednak ji zachovati v celých objektech jako vzorné výzkumné, pěstitelské a šlechtitelské stanice ve veřejné správě.

Pro racionálnější využití lesního bohatství, jehož největším majitelem je stát, bude správa státních lesů a statků přebudována na podobných základech, na jakých jsou budovány národní podniky. Dále hodlá vláda organisovati veřejnou lesní službu dohlédací pro dozor nad všemi lesy a lesními hospodářstvími. Vláda bude podporovati urychlené budování lesních školek. Navrhne vydání nového demokratického honebního zákona, který mimo jiné výkon myslivosti a právo honitby dá do rukou zemědělců, lesních zaměstnanců a ostatních vrstev pracujícího lidu, a to za podmínky, že se toto právo musí vykonávati podle uznaných mysliveckých zásad a se zřetelem na udržení stavu lovné zvěře a na potřeby zásobování obyvatelstva.

Vláda se postará, aby se novými zákony zajistilo zvětšení vodních a lesních ploch účelně dislokovaných a aby se zabránilo změně klimatických poměrů v některých oblastech a nebezpečí vznikání stepi. Vláda bude podporovati budování vodovodní sítě na vesnicích.

Náš lesní majetek bude obhospodařován tak, aby se co nejdříve nahradily škody, jež na něm způsobili okupanti, a aby sloužil všem těm úkolům, k jejichž plnění se lesního bohatství ve státě užívá. Dále je nutno zajistiti řádné osídlení pohraničních vesnic pracovními silami, potřebnými pro obhospodařování velkých komplexů lesů v pohraničí.

Stavební obnova a odstraňování bytové nouze

je další stěžejní bod dvouletého plánu. Chronická bytová nouze byla zostřena zákazem staveb za okupace a válečnými událostmi, kterými bylo zničeno nebo poškozeno přes 220.000 domů.

Aby se vyhovělo nejnaléhavější poptávce po bytech, je nutno do konce r. 1948 opravit nebo nově postavit nejméně 125.000 bytů. Především je třeba na podkladě zákona o stavební obnově opravit všechny poškozené domy, při čemž zvláštní pozornost nutno věnovati krajům a místům, válkou nejvíce postiženým. Obnova bude prováděna v rámci generálního plánu tak, aby se zdravý a organický rozvoj obcí a měst, postižených válkou, uskutečňoval podle určovacích nebo upravovacích plánů. Při stavbě obytných domů bude vláda podporovati iniciativu všech složek našeho života: stavebních a bytových družstev při stavbě družstevních domů, národních podniků při stavbě závodních bytů, obcí při stavbě obecních bytů, jednotlivců při stavbě rodinných domů atd.

V rámci dvouletého plánu je nutno odstraniti též škody na veřejných budovách, vzniklé okupací a válkou. Nutno zahájit velké veřejné stavby nové, zejména v oblasti železniční, silniční, vodní a letecké dopravy, jakož i telekomunikací. Sem náleží i urychlení příprav pro stavbu nové parlamentní budovy. Třeba vypracovati plán velkorysých staveb vodohospodářských, zejména hydroelektráren.

Aby naše průmyslová výroba mohla splniti požadavky kladené na ni dvouletým plánem, musí se provésti velké stavební investice nejméně ve výši 5 miliard Kčs. Rovněž v zemědělství, má-li náležitě stupňovati výrobu živočišnou, budou se musit provádět nové hospodářské stavby.

Ke splnění takového programu stavební obnovy je nezbytno, aby výroba stavebních hmot - cementu, stavebního železa, cihel, vápna, stavebního dříví atd. - dosáhla do konce r. 1948 při nejmenším předválečného stavu. Zároveň je třeba položit základ k industrialisaci a mechanisaci stavebnictví, aby se postupně přecházelo od práce převážně rukodělné k práci strojové. S tímto úkolem souvisí také vybudování stavebního výzkumnictví, výroba a upotřebením nových stavebních hmot, tovární výroba stavebních součástí a pod.

Aby stavební obnova byla finančně zajištěna, je nutno se postarati o dlouhodobý stavební úvěr a o jiná vhodná finanční opatření. Technické služby je třeba soustřediti v nejvyšší instanci - v ministerstvu veřejných prací, v první instanci pak v řádně vybavených nebyrokratických technických úřadech a zároveň se musí zjednodušiti stavebně-právní předpisy. Bude také nutno nově upravit vyvlastňovací řízení a tím umožniti splnění tohoto stavebního programu.

Doprava

Se zvýšením průmyslové a zemědělské výroby, jakož i stavebního ruchu v rámci dvouletého plánu nutno těsně spojit zlepšení veškeré naší dopravy - železniční, vodní, silniční i letecké - tak, aby dopravní výkon dosáhl úrovně z r. 1937. Zejména je třeba soustřediti při ministerstvu dopravy státní politiku dopravní. Aby se to usnadnilo, budou státní podniky dopravní organizovány ve formě národních podniků.

V dopravě železniční urychlíme a co nejdříve zakončíme opravy železničních zařízení (nádražních budov, železničních dílen a výtopen, vrchních staveb a železničních mostů), která byla poškozena anebo zničena válečnými událostmi, a dokončíme rozestavěné železniční stavby. Hlavní pozornost při tom nutno soustřediti na nejdůležitější železniční tepny, spojující nás se zahraničím, zejména se Sovětským svazem. Výkonnost košicko-bohumínské dráhy musí býti zvýšena a na československo-sovětských hranicích se musí vybudovati výkonná překladistiště. Vnitřní provoz drah bude zracionalisován a tak bude dosaženo podstatných úspor osobních i věcných, zejména v oběhu vozidel a ve spotřebě topiva a jiného materiálu.

V dopravě vodní zvětšíme na největší možnou míru lodní park, budeme urychleně pokračovat ve splavňování Vltavy a Labe, zreorganizujeme dunajskou plavbu, dobudujeme bratislavský a komárenský přístav, připravíme prodloužení oderské vodní cesty do Moravské Ostravy a budeme pokračovati ve studijních pracích o kanále Dunaj - Odra - Labe. V souvislosti se splavňováním a úpravou toků řek dokončíme, resp. provedeme také energetická díla, zejména: klíčovskou přehradu u Zbečna, přehradu na Vltavě u Lipna, na Lužnici u Bechyně, na Nežárce u Krkavce, na Svatce u Víru, na Dřevnici u Zlína, na Odře u Spálova a mnohé jiné, ať započaté, či projektované.

V dopravě silniční je třeba na nejdůležitějších silnicích nahraditi provisorní mostní konstrukce konstrukcemi definitivními, odstraniti nedostatky silnic vzniklé jejich zanedbáním za okupace a války a rozšířiti síť autobusové dopravy osobní, jakož i síť automobilové dopravy nákladní.

V dopravě letecké nutno pak vybudovat vlastní letecký park pro leteckou dopravu domácí i mezinárodní a zlepšiti zařízení letišť tak, aby se mohla státi střeoevropským střediskem světové letecké dopravy.

Položiti základ k industrialisaci Slovenska

patří rovněž k důležitým úkolům dvouletého plánu. Soudržnost a jednota státu nezbytně vyžadují, aby se hospodářská úroveň Slovenska urychleně přibližovala hospodářské úrovni českých zemí. Znamená to vytvořiti předpoklady, aby surovinových a energetických zdrojů, jakož i rezerv pracovních sil mohlo býti plně využito k rozšíření starého a k vytvoření nového moderního průmyslu na Slovensku.

Pokud jde zejména o využití energetických zdrojů na Slovensku, bude nutno urychleně budovat už rozestavěné hydrocentrály a údolní přehrady na řekách Moravě, Váhu a Oravě, u Dubnice, Kostolné, v Novém Meste nad Váhom a v Piešťanech, zahájiti připravené již stavby údolní přehrady u Dobšíně a hydrocentrály na Váhu u Kral'ovan a na Černém Váhu, urychleně provésti projekční a přípravné práce a zahájiti stavby hydrocentrál u Stropkova, na Váhu u Hlohovce, u Seredi, u Šaly nad Váhom a Skalce, jakož i stavbu údolní přehrady u Svidníku, a vybudovati tepelnou elektrárnu v Novácích v souvislosti s chemickým zužitkováním nováckého uhlí. Všechny tyto nové elektrárny mohou býti dokončeny do konce r. 1952 a jejich výkon více než zdvojnásobí výrobu elektrické energie na Slovensku.

Aby se mohlo plně využiti dosavadního průmyslu a vybudovati průmysl nový, je třeba především podstatně zvýšiti těžbu rud a uhlí a zmodernisovati důlní zařízení. V kovodělném průmyslu jde především o rekonstrukci a modernisaci závodů v Dubnici, Podbrezové, ve Filakově, v Trenčianských Biskupicích a v Krompaších, dále pak o postupné vybudování několika nových moderních kovodělných závodů, zejména o dokončení stavby nové loděnice v Komárně. Bohatství dřeva bude nutno racionálně využiti chemickým a mechanickým zpracováním; k tomu je třeba zmodernisovati dosavadní závody a zakládati nové, a to zvláště na východním Slovensku. Při tom bude zapotřebí pro využití dřevního bohatství Slovenska zlevnit a racionalisovat dopravu dříví. Rovněž tak nutno rozšířiti průmysl stavebních hmot na středním a východním Slovensku. V oboru chemickém nutno zajistiti chemické využitkování slovenského uhlí, zříditi výrobu dusíkatého vápna, budovati průmysl umělých hmot a založiti farmaceutický závod. Zvláště aktuální je budování moderního potravinářského průmyslu, který má na Slovensku surovinovou základnu.

Rozšíření průmyslové základny Slovenska se dosáhne jednak přemístěním závodů z českého pohraničí, jednak přímými dlouhodobými investicemi, které jsou nezbytné, aby se Slovensko mohlo hospodářsky rychle vyrovnat českým zemím.

Mimo to je nutno, aby se v rámci dvouletého plánu věnovala zvláštní pozornost a podpora stavební obnově Slovenska, aby tak do konce r. 1948 byla zakončena rekonstrukce zničených obcí a měst.

Dokončení velkého osidlovacího díla

Vláda považuje za svou povinnost dokončiti historické dílo osídlení našeho pohraničí českými a slovenskými lidmi, převésti půdu a zemědělské usedlosti a živnosti do vlastnictví osvědčivších se osídlenců a zabezpečiti jim pomoc státu při budování nové a šťastné existence.

Do konce r. 1946 musí býti ukončen organisovaný odsun všeho německého obyvatelstva z naší republiky. V dohledné době bude také skončeno v podstatě osídlení našeho českého pohraničí. Bude tam po odsunu Němců žítí přibližně dva a půl milionu našich občanů.

Okamžitě se přistoupí k úpravě majetkově-právních poměrů Čechů a Slováků v pohraničí i ve vnitrozemí, zejména pokud jde o zemědělské usedlosti, drobné živnosti, rodinné domy a bytová zařízení. Bude vypracován návrh zákona, který umožní urychlený knihovní převod vlastnictví k půdě na nové zemědělské přídělce.

Národním správcům, kteří se osvědčili, jakož i jiným způsobilým uchazečům bude usnadněno nabýti vlastnictví k spravovanému živnostenskému majetku.

Při všech přídělových řízeních se bude počítati s placením úhrady ve splátkách snesitelných pro nabyvatele. Úspěšným národním správcům a uživatelům rodinných domů v pohraničí, kteří jsou tam řádně zaměstnáni, se poskytne právní nárok na příděl jimi spravovaných nebo užívaných majetků velmi zjednodušeným a zkráceným přídělovým řízením. Při oceňování rodinných domků se bude přihlížeti k sociálním poměrům uchazečovým. Obětem nepřátelské persekuce a války, jakož i jejich pozůstalým mohou býti poskytnuty zvláštní úlevy.

Příděly ze středních a velkých konfiskovaných majetků, pokud nebudou přiřčeny k znárodněnému průmyslu, bude posíláno hospodářství obcí, okresů, zemí, družstev, jednotlivých organisací a jednotlivců. Při tom se bude přednostně pamatovati na to, aby vhodné objekty sloužily lidovým zařízením kulturním, sociálním, zdravotním a zotavovacím.

Vyrovnaní závazků, spojených s konfiskovaným majetkem, se provede co nejjednodušeji a nejrychleji a nesmí brzditi urychlenou konečnou úpravu vlastnických poměrů v pohraničí. Všem řádně hospodařícím novým nabyvatelům majetku v pohraničí bude poskytována veškerá pomoc, aby na nově nabytém majetku mohli řádně hospodařiti.

Na úhradu mimořádných stěhovacích a zařizovacích výloh některých kategorií zaměstnanců se bude v zájmu dokončení osídlení pamatovati příspěvkem z veřejných prostředků. Bude též postaráno o odstranění všech nedostatků v zásobování a výživě, jež dnes zhoršují stav v pohraničí proti stavu ve vnitrozemí.

Tato opatření zaručí nejrychlejší odstranění dosavadního rozdílu životních podmínek mezi vnitrozemím a pohraničím, zajistí navždy národní ráz pohraničí a vytvoří radostné prostředí hospodářské, sociální i kulturní.

Úspěšné osídlení pohraničí bude vláda podporovati také pomocí krajanů, kteří žijí dosud v cizině a usilují o návrat do osvobozené vlasti.

Pomoc českým krajům těžce postiženým válkou a okupací a krajům hospodářsky zanedbaným

Vláda poskytne mimořádnou pomoc finanční i materiální těm oblastem v českých zemích, které byly za války zvláště těžce poškozeny. Týká se to jmenovitě Opavska, Břeclavska, Brna, Plzně, Kralup, Sedlčanska s Neveklovskem, Vyškovska a jiných.

Zvláštní péči nutno také věnovati hospodářsky zanedbaným krajům v českých zemích, zejména v jižních Čechách, ve středním Povltaví a Podbrdsku, na Českomoravské vysočině, na Valašsku a Slovácku, kteréžto kraje dnes nemohou uživit svého obyvatelstva. Je třeba zastaviti vylidňování těchto krajů, zvýšiti životní úroveň jejich obyvatelstva tím, že v rámci dvouletého plánu bude tam zejména budována silniční síť, zlepšena silniční doprava, dokončena elektrifikace obcí za využití vodní energie a jihočeského lignitu a založen takový průmysl, který může využít místních surovinových zdrojů a poskytne při tom poměrně největší možnosti zaměstnání, aniž vyžaduje opatření speciálních továrních budov a přísunu velkého množství surovin. S tohoto hlediska půjde zvláště o průmysl zpracující dřevo, o průmysl potravinářský, o výrobu hraček a zpracování kožišin, dále o optiku, jemnou mechaniku, elektromechaniku a o průmysl farmaceutický.

III. O některých předpokladech pro splnění dvouletého plánu.

Splnění načrtnutých úkolů dvouletého plánu bude vyžadovati mobilisace všech tvůrčích sil národa a dobré politiky na různých úsecích hospodářského a veřejného života. Uvedme jen některé hlavní předpoklady pro splnění dvouletého plánu.

Překonání nedostatku pracovních sil

Přední předpoklad pro splnění dvouletého plánu je, abychom překonali nedostatek pracovních sil. Po odsunu Němců bude průmyslu, stavebnictví a zemědělství scházet nejméně půl milionu pracovních sil, především pro fyzické práce. Tyto pracovní síly bude nutno získati stůj co stůj v rámci velké "národní mobilisace práce".

Účast každého jednotlivce na hospodářském budování státu se musí stát otázkou národní cti a vlastenectví. Učiníme vše, aby produktivní práce, zejména práce fyzická, měla to čestné místo, které jí právem náleží. Zejména bude nutno: získati dostatečný počet pracovních sil pro ona výrobní odvětví, která mají pro dvouletý plán rozhodující význam, jako jsou průmysl báňský, výroba stavebních hmot, stavebnictví a zemědělství; postupně přeraditi do výrobního procesu pracovníky přímo ve výrobě nezúčastněné a na dosavadních místech postradatelné, což platí pro pracovníky v poměru veřejném i soukromém; vrátiti kvalifikované síly do jejich původních povolání; získati pro produktivní práci ty, kdož dosud nepracují, ač pracovati mohou; zabezpečiti nejdůležitější odvětví výroby pracovním dorostem, zvýšiti počet pracujících žen a začleniti do pracovního procesu i osoby se sníženou pracovní schopností. Všechna tato opatření musí býti prováděna tak, aby se přechod k nové produktivní práci těmto pracovníkům co nejvíce usnadnil a aby se jim zabezpečila slušná životní úroveň.

Další prostředek, jak překonati nedostatek pracovních sil, je stupňování produktivity práce, to je zvýšení výkonu na hlavu a na směnu. Všude tam, kde je to možno, je třeba nahraditi práci ruční prací strojovou. Je nutno přejíti v největší možné míře k systému výkonnostních mezd a platů, odměňovati zvýšený výkon zvýšeným příjmem pracovníků a postarati se, aby příjem, plynoucí ze zvýšeného výkonu, nebyl pohlcován vysokým zdaněním. Vcelku se musí v rámci dvouletého plánu stupňovati produktivita práce a výkonnost pracovní síly o 40 % proti dnešnímu stavu tak, abychom do konce roku 1948 všude překročili předválečnou produktivitu práce a výkonnost co nejvíce.

Má-li se úspěšně provést národní mobilisace práce, bude nezbytně třeba, aby se sjednotily všechny právní normy o řízení práce, aby se přistoupilo k řádnému vybavení úřadů ochrany práce, připravilo vydání Kodexu práce, důsledně prováděly předpisy pro evidenci a třídění pracovních sil a uskutečnila vhodná zákonná úprava svátků a památných dnů.

Organisace výrobního a distribučního aparátu

S mobilisací pracovních sil k produktivním pracím a se zvyšováním výkonnosti musí být spojena účelná reorganisace našeho výrobního a distribučního aparátu.

Znárodněný průmysl nutno co nejdříve dobudovati a postaviti na zdravou finanční a obchodní základnu. Generální ředitelství znárodněných průmyslových odvětví spolu s ředitelstvími jednotlivých podniků jsou odpovědna za hospodárnost ve svěřených jim podnicích. Rozhodování o vlastních otázkách provozu se musí svěřiti těmto orgánům. Příslušné úřady jakožto orgány vrchnostenské budou po vypracování potřebných výrobních plánů soustřeďovati svoji činnost na kontrolu provádění těchto plánů a na všeobecné otázky prosperity podniků, jakož i celých znárodněných odvětví a nebudou zasahovati rušivě do organisace a řádného chodu podniků. Při obsazování vedoucích míst ve znárodněném průmyslu nesmí rozhodovati stranická příslušnost, nýbrž musí býti rozhodná odborná znalost a státní spolehlivost. Každý, komu je svěřena funkce ve znárodněném podnikání, bude míti osobní odpovědnost za dosažené výsledky, a budou ihned vyměněni ti, kdož se neosvědčí. Naproti tomu se za zvláště úspěšné výsledky dostane vedoucím pracovníkům mimořádné odměny.

Ve formě Národních svazů průmyslu a Národního ústředního svazu průmyslu musí býti vybudována účelná organisace, sdružující povinně jak podniky znárodněné, tak neznárodněné. Pomocí této organisace, jejíž aparát musí býti hospodárny a pružný, budou míti příslušné státní orgány možnost řídit plánovitě celá průmyslová odvětví, uváděti v soulad zájmy sektoru znárodněného a sektoru neznárodněného a včleniti je do celkového státního plánování, aniž se poruší zdravá soutěživost obou sektorů. Při této příležitosti prohlašuje vláda, že považuje znárodnovací akci ve výrobě za ukončenou.

Naléhavě je třeba přebudovati povinně zájmové organisace řemesel, živnosti a obchodu, aby jejich činnost byla zjednodušena a zhospodárněna, při čemž se v těchto organisacích musí demokraticky uplatniti vůle jejich členů a musí býti možno řídit celý velký sektor řemesel, živností a obchodu jak ve prospěch jednotlivých jejich členů, tak ve prospěch celku.

Vláda bude také podporovati družstevní hnutí, které se snažilo i v dřívějších dobách zmírniti organisovanou hospodářskou svépomocí závislost jednotlivého dělníka, izolovaného rolníka, drobného živnostníka i pracujícího inteligenta na kapitálově silných vykořisťovatelských vrstvách a které od samého počátku naší obnovené samostatnosti vyvíjí uznáníhodné pracovní úsilí na poli hospodářské výstavby státu. Aby bylo možno družstevnímu hnutí vymeziti jeho pracovní úsek v hospodářském plánu, je nutno, aby bylo jednotně organisováno a aby jeho vrcholný orgán měl dostatečnou pravomoc. Vláda proto všemožně urychlí vydání zákona o Ústřední radě družstev a odborných svazech družstev. Podnikne též potřebné kroky k vypracování nového družstevního zákona, který by nahradil již zastaralý a nedostačující zákon z r. 1873. Všechna tato péče o družstevnictví se bude prováděti tak, aby nebyla ohrožena soutěživost mezi družstevním a soukromým podnikáním.

Konečně pokládá vláda za nezbytné zjednodušiti a zlevniti distribuci tak, aby se zboží všeho druhu na cestě od výrobce k spotřebiteli nadměrně nezdražovalo a aby ze zlevnění i distribuce měli prospěch spotřebitel, výrobce i drobný obchodník. Je třeba odstraniti všechny články, které s národohospodářského hlediska jsou v distribučním řetězu zbytečné. Je nutno obnoviti přímý styk mezi výrobcem a maloobchodníkem a zavésti přímý styk mezi maloobchodníkem a znárodněným průmyslem všude tam, kde je to účelné. Soustava vázaného hospodářství v distribuci nechť je postupně uvolňována podle toho, jak to dovolí stav výroby průmyslové a zemědělské a zahraničního obchodu.

Dokončení měnové reformy a stabilita měny

Vláda bude dbáti, aby v nejkratší době byla dokončena měnová reforma. K tomu cíli nutno urychleně zpracovati podklady pro soupis majetku a vyměření dávky z majetkového přírůstku a dávky z majetku podle zákona, na němž se usneslo Prozatímní Národní shromáždění. Tím se získá přehled o sociálním rozvrstvení majitelů vázaných vkladů a jiných majetkových hodnot, jakož i přehled o přebytečné, dávkami neodčerpané kupní síle.

Z vázaných částek, které zbudou po zaplacení dávek, budou postupně uvolňovány pevné částky ve výši, která bude stanovena tak, aby vyhovovala majetkovým poměrům vkladatelů a aby nevzniklo nebezpečí inflace. Zbytek vázaných vkladů bude vhodnou formou konsolidován.

Vláda apeluje na veřejnost, aby měla plné pochopení a důvěru v opatření vlády v oblasti měnové. Tato opatření směřují k tomu, aby se udržela stabilita měny, aby se zabránilo inflaci a aby tak konec konců byly též zhodnoceny dosud vázané vklady našich střádalů. Tato snaha vlády bude tím spíše korunována úspěchem, čím větší důvěru budou míti majitelé volných peněz k měnové politice vlády a čím více budou své peníze ukládati na vkladní a spořitelní knížky, aby tak umožnili, aby peníze byly dány do služeb velkého díla naší hospodářské obnovy. Vláda bude udržovati stabilitu měnové jednotky i v relaci k cizím měnám.

Finanční politika a organisace peněžnictví

Finanční politika státu má zabezpečiti splnění dvouletého plánu po finanční stránce. Musí dbáti, aby chystané investiční práce, pro něž jsou k dispozici pracovní síly, suroviny a pracovní prostředky, nebyly bržděny nedostatkem finančních prostředků. Musí dále dbáti, aby zvýšená výroba spotřebních statků našla odbyt. Rovnováhy mezi úhrnem poptávky po spotřebních statcích a nabídkou se dosáhne účelnou politikou cenovou a daňovou, po případě vypsáním národní půjčky.

Plánované investice nutno financovati jednak z vlastních prostředků podniku, jednak úvěrem u peněžních ústavů, dále pak z prostředků veřejných.

V souvislosti s dokončením měnové reformy bude třeba řešiti otázku úrokových sazeb a určití jejich výši tak, aby odpovídala nynějšímu stavu národního hospodářství a podporovala jeho další rozvoj.

Rozpočtová politika musí směřovati k snížení schodků ve veřejné správě. Veřejná správa musí pracovati hospodárněji. Na druhé straně je nutno, aby vzrůstal národní důchod, aby se zlepšila daňová morálka a aby výnos daní stoupal.

Naše peněžnictví má být zreorganisováno podle potřeb plánovaného hospodářství. Vedoucí myšlenkou bude přitom zásada soustředění všech kapitálových prostředků a jejich střední distribuce dvěma směry: investičním a provozním.

Aby bylo umožněno jednotné vedení znárodněného i neznárodněného peněžnictví, je třeba bez odkladu zřídit Národní radu peněžnictví s jejím oblastním vedením jakožto vrcholný orgán všech sektorů peněžnictví.

Ústřední správa bank jakožto řídicí orgán znárodněných bank urychleně zkoordinuje činnost jednotlivých ústavů a bude pečovat o zjednodušení jejich organizace a provozu.

Znárodněné banky se soustředí na poskytování provozního úvěru. Národní podniky budou používat k financování svého provozu vždy pouze služeb jednoho peněžního ústavu. Ve styku mezi sebou a ve styku s veřejnými orgány budou národní podniky platit - s výjimkou malých částek - jen převodem na běžných účtech. Své volné prostředky budou odvádět ihned na svůj běžný účet. Národní podniky si navzájem nesmějí poskytovat finanční úvěr, aby nebyl skreslen obraz jejich finanční situace.

Opatřeními legislativními, administrativními a propagačními bude vláda podporovat všechny formy bezpečného placení.

Agenda financování investic bude přikázána zvláštním investičním ústavům.

Tím, že se oddělí financování provozu od financování investic, dále specializací bank podle výrobních sektorů a koordinací mezi bankami a ostatními druhy peněžních ústavů se vyloučí dosavadní nezdravá konkurence mezi nimi, takže budou moci lépe plnit svou novou funkci, rozšířenou o kontrolu národních podniků, s jejichž technickým provozem se při své specializaci lépe obeznámí. Uvedenými opatřeními bude umožněna větší a jednodušší kontrola daňová, cenová a mzdová, jakož i kontrola rychlosti obratu zboží a výkonnosti a hospodárnosti národních podniků.

Aby také smluvní pojišťovnictví mohlo účelně plnit svůj úkol v celkovém plánovaném hospodářství republiky, je třeba provést účelnou koncentraci znárodněných pojišťoven, čímž se dosáhne zejména také jejich zhospodárnění.

Daňová reforma

Zjednodušení a modernisace celé naší nové soustavy je dalším úkolem, k jehož splnění nutno přikročit při řešení dvouletého plánu. Zásadou je, aby daňový systém byl jednoduchý, přehledný a každému poplatníkovi srozumitelný a aby sociálně spravedlivě rozděloval veřejná břemena.

Přímé daně nutno reformovat tak, že se zavedou v zásadě tři druhy přímých daní: daň z pracovního důchodu, daň podniková a daň z bezpracných důchodů.

Daň z pracovního důchodu má být čtverá. Předně to má být daň z mezd a platů pro všechny kategorie námezdně pracujících osob i pro poživatelé důchodů starobních a invalidních. Přitom bude dbáno, aby daně nepohltily vyšší mzdy a platy, dosažené zvýšeným výkonem. Za druhé by to byla daň zemědělská, zahrnující dosavadní přímé daně a daň z obratu. Za třetí by šlo o daň živnostenskou a za čtvrté o daň ze svobodných povolání.

S reformou daní přímých nutno zároveň provést reformu daní nepřímých; zejména daň z obrátu má být změněna ve všeobecnou daň spotřební, odstupňovanou podle sociální důležitosti služeb a statků postihovaných touto daní. Stát má mít v této dani nástroj k regulaci trhu a spotřeby.

V období dvouletého plánu nutno též provést reorganizaci finančních úřadů, a to tak, že se všechny různé druhy finančních úřadů první stolice sloučí v jeden finanční úřad.

Rozvoj zahraničního obchodu

Československo nemá dostatečné surovinové základny, a proto je splnění dvouletého plánu do značné míry vázáno na náš zahraniční obchod.

Obsah a objem našeho dovozu bude určován především potřebou dovozu celé řady důležitých surovin a výrobků zemědělských a potravinářských, jakož i některých polotovarů a speciálních výrobků. Musíme zajistit dovoz dostatečného množství železných rud, fosfátů, pyritů, sody, průmyslových solí, vlny, bavlny, koží, olejnatých semen a pod. Z tohoto důvodu se vláda vynasnaží, aby obnovila obchodní smlouvy a platební a úvěrové dohody se státy vzdálenějšími, které mají dostatek surovin.

Obsah a objem našeho vývozu bude určován nutností platit za dovezené suroviny a potraviny vyvezeným zbožím. Všeobecně lze říci, že k tomuto cíli bude nutno náš vývoz podstatně zvýšit, zejména po skončení akce UNRRA. Svůj dovoz budeme platit především vývozem hotových výrobků kovoprůmyslu a chemického průmyslu, dále vývozem obuvi a koženého zboží, jakož i některých výrobků zemědělských a potravinářských, jako chmele, sladu, cukru, piva a brambor. Vláda se dále vynasnaží, aby projednala mezinárodně otázku přepravy dováženého a vyvážенého zboží.

Směr našeho zahraničního obchodu musí být určen tak, abychom měli zaručena pokud možno stálá odbytiště pro své výrobky a stálé nákupní prameny pro své dovozní potřeby, které budou nezávislé na hospodářských výkyvech a krisích. K tomu je především nutno pronikavě a všestranně rozšiřovat a prohlubovat hospodářské styky se Sovětským svazem, s ostatními slovanskými státy a s ostatními státy střední a jihovýchodní Evropy. Zároveň budeme soustavně prohlubovat hospodářské styky se Spojenými státy, s Britskou říší, s Francií a s ostatními zeměmi. Při snaze o zvyšování průmyslové výroby bude dbáno toho, aby zřetel na vyrobené množství nezatačoval do pozadí otázku jakosti výrobků, která byla vždy a bude musit být i napříště hlavní oporou naší soutěživosti na poli mezinárodním.

Organisace zahraničního obchodu má být přizpůsobena nové struktuře našeho hospodářství. Vývoj, směřující k soustředění organisace zahraničního obchodu, bude podporován, aby dovoz i vývoz byly řízeny jednotně a podle potřeby státu. Dovoz je třeba zlevnit vyloučením všech neoprávněných meziobchodů, soustředit je podle jednotlivých odvětví, zmenšit počet prostředníků mezi dovozcem a výrobcem, po případě spotřebitelem, a také zamezit, aby dovozci zneužívali svého monopolního postavení. Při vývozu je třeba vyloučit nezdravé vzájemné soutěžení československých firem na zahraničních trzích a zabezpečit, aby cizí valuty, získané vývozem, nebylo zneužito, nýbrž aby přišla k dobru celkovému národnímu hospodářství.

Parlamentní kontrola

Jak hospodaření veřejné správy, tak i hospodaření znárodněného podnikání bude podrobeno stálé účinné racionální kontrole, jež bude podléhat nejvyššímu orgánu lidově demokratickému, Národnímu shromáždění. Proto vláda předloží v nejbližší době osnovu zákona o zřízení a působnosti parlamentní úsporné a kontrolní komise, která bude se zřetelem na nové úkoly vybavena náležitou kontrolní pravomocí a bude moci používat k jejich plnění služeb příslušných existujících státních orgánů kontrolních.

IV. O zvýšení životní úrovně lidu a sociální, zdravotní a kulturní politice

Hlavním smyslem dvouletého plánu je zvýšení životní úrovně našeho lidu. Splníme-li dvouletý plán, zvýšíme-li průmyslovou výrobu o 10 % nad úroveň předválečnou a dosáhneme-li ve výrobě zemědělské předválečného stavu, rozvineme-li v žádoucí míře zahraniční obchod a zmobilisujeme-li všechny lidi schopné práce k činnosti, podaří se nám i přes všechny nutné dlouhodobé investice zvýšit do konce roku 1948 životní úroveň lidu nad míru předválečnou jak po stránce materiální, tak i kulturní. V rámci těchto možností bude vláda usilovat o tato opatření:

Cenová, mzdová a platová politika

Při provádění dvouletého plánu mají být výrobní ceny průmyslu postupně snižovány. Dalšího snížení cen možno dosáhnouti zlevněním distribuce. Do konce období dvouletého plánu bude možno postupně rušit přidělový systém a uvolňovat spotřební statky, jichž bude dostatek, za dostupnou cenu. Jednou cestou ke zvyšování životní úrovně našeho lidu je tedy zvyšování množství spotřebních statků za současného snižování jejich cen.

Druhou cestou k těmto cílům je správná a spravedlivá mzdová a platová politika. Dosavadní mzdovou soustavu, jež nezhodnocuje správně individuální pracovní výkon a proto nepodporuje dostatečnou měrou pracovní úsilí, je nutno změnit na soustavu mezd podle zásluhy, a to přihlédnutím k výkonu zaměstnanců a k obtížnosti a odpovědnosti svěřené práce, stejně jako k předběžné přípravě, potřebné k výkonu svěřené práce. Dosud pracuje pouze asi 20 až 30 % průmyslového dělnictva podle úkolových mezd. Během dvouletého plánu nutno zdvojnásobit počet pracujících v úkolu, čímž stoupne výkon i mzda a sníží se cena výrobku.

K zvýšení životní úrovně úředníků a k tomu, aby mohli správně plnit svoji funkci, mají být u této kategorie zavedeny výkonnostní platy a výkonnostní prémie.

Platové a služební poměry veřejných zaměstnanců

Velmi důležitým činitelem, který podporuje řádný chod státní administrativy, je sociálně spravedlivá úprava platových a služebních poměrů veřejných zaměstnanců, zaručující jim dostatečné prostředky, aby se mohli bez existenčních starostí plně věnovat úkolům jim svěřeným.

Dnešní platový systém bude nutno v nejbližší době nahradit zcela novým systémem vybudovaným na zásadě jednotné sociálně-politické linie a s úpravami podobnými poměrům v hospodářství. Platový zákon č. 103 1926 Sb., a na něj navazující další předpisy jsou velmi zastaralé. Principy, na kterých je tento zákon vybudován, a celá jeho struktura nejsou účelné a neodpovídají změněným poměrům. Veřejnozaměstnanecké právo je třeba přebudovat podle moderních zásad v souladu s těmito poměry, a to pokud možno již v r. 1947.

S věcnou reorganizací veřejné správy úzce souvisí personální politika. Po této stránce třeba především podrobiti revisi osobní stavy ve všech odvětvích veřejné správy, přizpůsobiti je skutečné potřebě a převésti zbývající zaměstnance podle jejich způsobilosti do jiných pracovních úseků. Vláda bude dbáti, aby nikdo z veřejných zaměstnanců nebyl existenčně poškozován pro své politické přesvědčení, pokud je v souladu s demokratickými řády.

Důležitou složkou personální politiky musí býti snaha po zvýšení odborné znalosti zaměstnanců. Soustavné odborné školení zaměstnanců pro veřejnou službu je nezbytné, nemají-li zaměstnanci ustrnouti na všeobecných znalostech.

Některé úkoly sociální a zdravotní politiky

Vláda ve snaze prohloubiti zásady vyjádřené v košickém vládním programu hodlá splniti v oboru sociální politiky nejprve tyto úkoly:

Přičiní se, aby sociální pojištění bylo zhospodárněno, účelně a organizačně sjednoceno, aby jeho služba byla přiblížena pojištěncům a aby v etapách bylo vybudováno především národní pojištění nemocenské a poté i národní pojištění důchodové. Než se tak stane, přikročí vláda k postupnému zlepšování důchodového pojištění vyrovnáním rozdílů mezi jednotlivými odvětvími veřejnoprávního důchodového pojištění v zemích českých a na Slovensku.

V oboru péče o zdraví lidu se vláda postará, vycházejíc z předpokladu, že právo na ochranu zdraví je jedním ze základních práv občanských, o plánovité vybudování a sjednocení široké, státem řízené zdravotní péče, která bude v souladu se současným stavem lékařské vědy. Při tom bude kladen zvláštní zřetel na péči preventivní. Rekreační pracujících i mládeže bude zdokonalována a rozšiřována.

Mimořádnou pozornost věnuje vláda péči o matku a dítě v nejširším slova smyslu. Všemi prostředky je třeba snížiti vysoké procento kojenecké úmrtnosti a podporovati opatření pro zvýšení populace.

Vláda se bude též snažiti o to, aby se dostalo řádného sociálního i hospodářského ocenění práci ženy v domácnosti.

Vláda uskuteční sjednocení a zveřejnění péče o mládež, počítajíc při tom se spoluprací dobrovolných organizací a institucí. Bude všestranně prohloubena péče o pracující a studující dorost po stránce sociální, zdravotní i výchovné. Mládež bude vychovávána v lásce k práci, zejména k práci produktivní.

Všeobecná sociální péče o ty příslušníky národa, kteří vzhledem k svému sociálnímu a zdravotnímu stavu jsou odkázáni na pomoc a podporu, bude rovněž postavena na nový základ, sjednocena a zveřejněna za nejširší účasti všech dobrovolných složek.

Také péče o oběti obou válek a nacistické persekuce bude prohloubena. Vláda upraví důchody invalidům, vdovám a sirotkům a zajistí jim tak přiměřenou životní úroveň. V neposlední řadě bude řešiti otázku přeškolení válečných invalidů, aby i oni mohli býti včleněni do pracovního procesu.

Dosavadní bytovou politiku podrobí vláda revisi a bude ji řešiti s hlediska celostátního v zájmu nejširších vrstev. Zvláštní zřetel bude při tom bráti na mnohočlenné rodiny.

Hospodářská, sociální a kulturní úroveň našeho venkova bude postupně zvyšována. Vláda bude proto podporovati všechna věcná a organizační opatření vedoucí k tomuto cíli.

V oblasti školské a kulturní politiky

předloží vláda osnovu základního školského zákona, jímž bude naše školství dále moderně vybudovano tak, aby se veškeré mládeži dostalo co největšího všeobecného vzdělání a aby se nadaným dětem bez rozdílu sociálního původu umožnilo vzdělání vyšší.

Zvláštní pozornost musí se věnovati odborným školám. Při tom nutno dbáti, aby příliv žactva na odborné školy byl regulován se zřetelem na nadbytek pracovních sil v distribuci a v administrativě a na nedostatek dorostu v průmyslu a v oborech produktivních vůbec.

Z těchto hledisek bude třeba také připravovat reformu v oboru studia vysokoškolského, aby se účelně dbalo všech potřeb kulturního i hospodářského života. Značnou péči dlužno poskytnouti vzdělání technickému náležitou organizací vysokých škol technických a přípravou k technickému studiu na školách středních. K tomu bude sloužiti také péče o vybudování technického musejnictví a výstavnictví.

Je nutno v rámci hospodářských možností uskutečňovat zákon o vysokoškolském vzdělání učitelstva otevřením pedagogických fakult na našich universitách.

Poměry v divadelnictví si vyžadují vydání všeobecného divadelního zákona, aby se divadelnictví dostalo veřejnoprávní úpravy. Zřízeny budou i státní ústředny, hudební a artistická, aby tato odvětví byla pod veřejnou kontrolou.

Dozrál také úkol vybudovati československou akademii věd jako ústřední státní instituci vědecké práce. Nutno dále postátniti a znovuvybudovati Národní museum a postaviti Národní galerii.

Pokud jde o rozhlas a film, třeba provésti definitivní právní a organizační uspořádání správy Československého rozhlasu a Československých filmových podniků.

Konečně je nutno zajistiti intensivní provádění všeobecné lidovychovy jakožto důležitého činitele při výstavbě státu a při snaze o dosažení demokratické vyspělosti širokých vrstev našeho lidu.

Pokud jde o mládež a její organizaci, jakož i o tělovýchovu, tu vláda ve snaze zvyšovati mravní a tělesnou odolnost a zdatnost národa, posilovat brannost a brannou schopnost československého lidu a upevňovat jednotu národa, klade si za cíl uskutečnit demokratickým způsobem sdružování československé mládeže a československé tělovýchovy v jednotných, celostátních a nadstranických organizacích na podkladě národního, státotvorného a demokratického programu. Politickým stranám se ponechává na vůli, aby do svých řad přijímaly a si vychovávaly mládež podle svého uvážení, při čemž je však třeba, aby respektovaly jednotné organizace mládeže a tělovýchovy.

V. O národní očištění a národní bezpečnosti

Vláda považuje za svůj úkol urychleně dokončiti očistu našeho národního a veřejného života od všech zrádců a aktivních pomahačů nepřítelů, pokud dosud nebyli pohnáni k odpovědnosti.

Vláda bude dbáti, aby podle retribučních dekretů byli potrestáni provinilí Němci a postaveni před Národní soud a před mimořádné lidové soudy všichni zrádci, kteří před tyto soudy postaveni býti mají a u nichž se z jakýchkoli důvodů dosud tak nestalo. Bude dbáti, aby se nečinilo rozdílu mezi zrádci českého nebo slovenského původu, ať se provinili doma nebo za hranicemi. Vláda věnuje též pozornost očistě veřejného života na Slovensku, zejména v souvislosti s obnovou národních výborů. Gardisté a ty luďácké živly, jež se provinily na národě a republice, jimž se podařilo proniknout do lidových státních orgánů, politických stran a jiných organizací, musí býti odtud vypuzeny, a pokud podléhají retribučním předpisům, souzeny. V souhlase s veřejným míněním bude vláda naléhati, aby v druhém roce po osvobození republiky byl dán průchod spravedlnosti a aby zrada spáchaná na národě v dobách nejtěžších došla zaslouženého potrestání.

Vláda vyzývá okresní a zemské národní výbory, aby bez průtahů a spravedlivě vyřizovaly všechny zbývající trestní případy podle dekretu o proviněních proti národní cti. Je v zájmu věci, aby i tato očistná akce byla brzy dokončena, aby vinníci byli potrestáni a aby všude po případech neprávem nařčení občané republiky byli rehabilitováni.

Vláda se bude také zvláště zabývati organizací národní bezpečnosti. Sbor národní bezpečnosti v lidové republice je povolán, aby hájil zájmy lidu, národa a republiky před všemi vnitřními nepřáteli, aby stál na strážii lidových práv a svobod proti reakci a zbytkům fašismu, aby chránil bezpečnost osoby a bezpečnost národního a soukromého majetku a bděl, aby se každý poctivý občan republiky mohl v klidu a bez obav věnovati své práci a svému povolání.

V souvislosti s reorganizací veřejné správy bude vydán zvláštní zákon o Sboru národní bezpečnosti jakožto organizaci jednotné, podléhající ve všech svých složkách jednotnému velení. Nutno zlepšit a zdokonalit výzbroj a výstroj Sboru národní bezpečnosti a dbáti materiálních potřeb jeho příslušníků, aby se mohli, zbaveni tíživých existenčních starostí, věnovati plně svému odpovědnému povolání.

Jako celý státní aparát, musí zvláště Sbor národní bezpečnosti střežiti čistotu svých řad. Národní, demokratická a státní spolehlivost a mravní čistota jsou kategorickým příkazem pro každého člena Sboru národní bezpečnosti. Kdo se proti tomuto příkazu proviní, nechť jsou voláni k odpovědnosti.

Při dalším budování Sboru národní bezpečnosti je třeba, aby došlo k těsnému sblížení starých a nových kádrů na podkladě zásad národních, lidových a demokratických, čemuž nechť slouží soustavná ideologická výchova. Novým a mladým kádrům Sboru, vzešlým z řad zasloužilých osvobozeneckých bojovníků, musí se dostati náležitého odborného školení a schopným a zdatným mezi nimi musí být poskytnuta možnost služebního postupu. Vláda prohlašuje, že je ve všem svém konání a jednání prodchnuta pevným rozhodnutím zajistit, aby ve všech úsecích veřejné správy byly zachovávány zákony republiky a aby všichni občané respektovali právní řád, který jsme si sami dali.

VI. O zahraniční politice

Vnější bezpečnost, ba přímo existence naší republiky se opírá o trvalé spojenectví a všestrannou spolupráci s naším mohutným spojencem, Sovětským svazem. Stěžejním úkolem naší zahraniční politiky zůstává i nadále upevňování naší bezpečnosti. Fakt, že se Sovětský svaz stal naším sousedem - a to právě vstupem do Dunajské kotliny - nejen velmi účinně podporuje naši bezpečnost, ale umožňuje nám též, ba přímo nám příkazuje, aby se vedle

našeho upřímného politického a vojenského spojení s ním a vedle našich už tradičních a stále se prohlubujících vzájemných styků kulturních věnovalo více úsilí též programovému rozšíření našich styků hospodářských.

Vláda bude dále rozvíjet a prohlubovat politické, hospodářské a kulturní styky s Velkou Británií a se Spojenými státy, které v obou světových válkách poskytovaly velkou a cennou podporu našemu osvobozovacímu boji, dále s Francií, s níž máme mnohé společné zájmy, jakož i s ostatními demokratickými národy světa. Postupné zdolávání technických, dopravních, valutových a jiných obtíží umožní nám širší rozvíjení těchto styků, než jak tomu mohlo býti v prvním roce naší znovu dobyté svobody.

Naše zahraniční politika musí věnovat více pozornosti jak hospodářskému, tak i politickému vývoji Německa, zvláště jeho odnacistování, neboť Německo zůstane ještě po dlouhou dobu problémem světové politiky, na kterém máme životní zájem. Československo bylo první obětí německé agrese, a je proto oprávněno požadovati se příslušné úpravy svých hranic s Německem i záruk, aby se tato agrese v žádné formě nemohla opakovat.

Vycházejíc z naší spojenecké smlouvy se Sovětským svazem, bude se vláda snažit dále budovat naši bezpečnostní soustavu proti možným pokusům o obnovu německé útočnosti. V tomto duchu byla uzavřena naše spojenecká smlouva s bratrskou Federativní demokratickou Jugoslavií a v tomto duchu chceme přispěti k dalšímu zajištění Evropy před recidivou jakýchkoli forem německého imperialismu uzavřením podobných smluv s dalšími státy se stejnými zájmy, budou-li k tomu dány předpoklady ve vztazích těchto států k nám.

Vláda bude usilovat o vytvoření takových vztahů zejména v poměru k sousednímu Polsku. Tyto vztahy mohou býti vytvořeny tenkrát, když i na straně polské nalezneme plné pochopení a respektování svých životních zájmů, z kterých nemůžeme nic obětovat.

V rámci slovanské orientace budeme utužovati politické a rozšiřovati hospodářské styky s demokratickým Bulharskem, jehož lid tak rázně zúčtoval s koburgovskými agenty německého imperialismu a vstoupil odhodlaně na cestu slovanské a demokratické politiky.

Vláda se bude i nadále snažit, aby přispívala - podle svých skromných možností - k odstranění příčin mezinárodních neshod a k budování trvalého světového míru.

Předmnichovské období ukázalo, že jedním z nástrojů k podněcování mezinárodního neklidu byla německá a maďarská menšina u nás. Odsun německé menšiny je dnes již jen otázkou organizační a technickou. Vláda bude trvati i na úplném rozřešení otázky maďarské menšiny, nejen v zájmu Československa, ale i v zájmu dobrého poměru k demokratickému Maďarsku. Zkušenosti nejen z minulosti, ale i v přítomnosti dokazují, že existence maďarské menšiny u nás udržuje revisionismus a maří klidný vývoj ve střední Evropě.

S Rumunskem chceme obnoviti své přátelské vztahy a také s demokratickým Rakouskem chceme upravit svůj poměr v duchu dobrého sousedství.

V Organizaci Spojených národů a v jiných mezinárodních institucích, které mají sloužiti budování a zajištění míru a hospodářskému a finančnímu ozdravení poválečného světa, bude vláda loyálním a upřímným spolupracovníkem.

VII. O branné politice

Ve snaze pevně zajistiti svobodu a nezávislost československého lidu v budoucnosti vychází vláda ze dvou základních předpokladů: předně z nutnosti zesílit a co nejvíce vystupňovati vlastní branné úsilí československého lidu, za druhé z nutnosti doplniti jeho vlastní brannou pohotovost účinnou a spolehlivou pomocí zvenčí, zejména pomocí našeho věrného spojence, Sovětského svazu.

Vláda bude dále upevňovati a prohlubovati lidový a demokratický ráz armády a vychovávat armádu v duchu pokrokovém, demokratickém a antifašistickém. Bude pečovat o to, aby se v souladu s příslušným ustanovením košického programu o političnosti armády a na podkladě zkušeností zatím získaných prováděla intenzivněji skutečně demokratická, národní a uvědoměle vlastenecká, ale především nadstranická, mravně-politická a státně-politická výchova všech příslušníků armády.

Vláda bude utvrzovati jednotu armády jako celostátní organizace, společné Čechům a Slovákům. Pokud jde o poměrné zastoupení Slováků v armádě, hodlá vláda, navazujíc na košický program, tento problém rozřešiti postupně.

Vláda klade největší důraz na upevnění vojenské kázně v armádě. Bez této kázně by armáda nemohla se zdarem plniti své úkoly. Velitelský sbor musí býti vzorem v dodržování kázně a v konání povinností. Výchovu ke kázni nutno opřít o vysoké státní, národní a demokratické uvědomění.

Vláda postaví armádu a brannost našeho lidu na nový ústavně-právní podklad. Postará se o vypracování osnov příslušných zákonných opatření, kterými se upraví význačné postavení armády v našem státním a národním životě. Navrhne vydání zvláštního zákona o služebních a požitkových poměrech příslušníků armády. Na podkladě těchto legislativních opatření vypracuje pak vojenská správa do dvou let nové základní řády a předpisy pro armádu; bude v nich využito válečných zkušeností vlastních, jakož i nejmodernějších zkušeností jiných armád, zejména Rudé armády.

Vláda bude bděti nad důsledným prováděním zákona o očištění armády. Důsledné provedení očištění armádu jen posílí.

Vláda ustanoví nový systém jmenování, povyšování a ustanovování důstojníků, ve kterém se bude přihlížet především k velitelským schopnostem, k úspěchům v práci a ke kvalifikaci s hlediska státní, národní a demokratické spolehlivosti.

Zvláštní pozornost věnuje vláda výchově a školení důstojníků. Nutno uspíšiti přeškolení velitelů všech stupňů podle nových válečných zkušeností.

Vojenská správa bude doplňovati důstojnický sbor ze všech pracujících vrstev československého lidu mladými lidmi pevného mravního charakteru, vysokého národního, státního a demokratického uvědomění a velitelských schopností.

Vláda bude pokračovati v řešení palčivých otázek stavovských a sociálních. Půjde při tom o péči o vojáky a jejich rodiny, o pozůstalé po padlých, o invalidy a o zajištění důstojné existence aktivním účastníkům našeho druhého odboje doma i za hranicemi. Vláda, plníc vůli lidu, dá armádě vše, čeho potřebuje. Vláda ani lid nebude litovati sebevětších obětí, kde jich bude třeba, zejména bude-li armáda svým rychlým rozvojem a demokratickou orientací skýtatí záruku, že v rozhodující chvíli bude na místě.

Vláda bude účinně podporovati všechny snahy o zvýšení všeobecné brannosti národů Československa. Bude pečovati o pěstování a šíření myšlenky brannosti a praktického branného výcviku mimo armádu, a to jak mužů, tak i žen ve všech vrstvách obyvatelstva. Klade zvláštní důraz na brannou výchovu ve školách všech stupňů. Přeje si, aby se Svaz brannosti jako celostátní organizace branného úsilí mimo školu stal širokou masovou, lidovou organizací, která podchytí hromadnými akcemi miliony obyvatel. Vláda si vytkla za cíl dobudovati československou armádu tak, aby byla lepší a silnější než dříve a aby byla s to úspěšně plniti zvětšené úkoly, jež se na moderní armádu kladou.

Slavné ústavodárné Národní shromáždění! Předkládajíc tento svůj budovatelský program je si vláda vědoma, že jeho splnění nebude snadné. Abychom vybědli ze zhoubného dědictví německé okupace a války a přivedli lid a republiku na bezpečnou cestu trvalého vzestupu, abychom zejména v příštích dvou letech odstranili následky těžkých ran zasazených našemu národu krutým nepřítelem během téměř celých sedmi let, abychom v těchto dvou letech postupně dosáhli předválečné životní úrovně našeho lidu a ji překonali - k tomu bude třeba mnoho námahy, mnoho práce.

My však tento úkol zvládneme. Zvládneme jej, budeme-li nahoře i dole jednotni, bude-li soutěž mezi námi nesena jen snahou dosáhnouti prvenství v práci pro blaho národa a republiky a podaří-li se nám jednotně a svorně vzbuditi v našem lidu velké budovatelské a pracovní nadšení.

Věříme našemu lidu. Víme, že nemá rád planých slibů a pokryteckého lichocení. Víme že miluje pravdu. A pravda je ta, že příští dvě léta budou ještě tvrdá a těžká léta, že se ještě v mnohém budeme muset uskrovnit a mnohem více než dosud pracovat.

Nechť nás v tomto pracovním úsilí povzbuzuje vzpomínka na naše drahé mučedníky, na naše padlé, kteří zemřeli, aby národ mohl opět svobodně žít. Budujíce šťastnou a svobodnou Československou republiku plníme jen jejich odkaz, jakož i příkaz těch, kdož nás na naše místa vyslali. Slibme si, že budeme hodnými strážci odkazu našich mrtvých a svědomitými vykonavateli příkazu živých.

Přednesl předseda vlády Klement Gottwald